Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

НН Інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Навчально -
наукового Інституту
педагогіки і психології
_____ С.М. Кондратюк
«____» _____20___ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологія освіти

Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 106 Географія
Освітньо-професійна програма: Географія
Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології
«29» серпня 2019 р.

Голова _____ Тарасова Т.Б. к.психол. н. доцент
(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми - 2019

Розробники:
Тарасова Т.Б. к. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ Кузікова С.Б. д.психол.н, професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	**заочна форма навчання**
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
		Лекції	
		14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Консультації:	
		2 год.	2 год.
		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни "Психологія освіти" є:

- Сформувати у студентів знання про сутність та закономірності психічного розвитку людини завдяки власній активності по засвоєнню соціально-історичного досвіду та про психологічні особливості процесу навчання та виховання як цілеспрямованого керування цією діяльністю.
- Сформувати в студентів цілісні знання про психологічні аспекти педагогічної діяльності в сучасних загальноосвітніх та вищих освітніх установах;
- Розвити в студентів основні професійно-психологічні компетенції при аналізі якості результатів педагогічної діяльності, визначенні продуктивності педагогічного процесу і оптимальності умов досягнення високих результатів у професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни "Психологія освіти" є

- розкрити сутність основних понять, які в сукупності визначають психологічну характеристику сучасної педагогічної діяльності;
- розкрити й проаналізувати предметний зміст і мотивацію сучасної педагогічної діяльності, її види й форми, основні функції й стилі;
- забезпечити засвоєння основних психологічних характеристик сучасної педагогічної діяльності;

- прищепити студентам навички аналізу психологічних аспектів педагогічної діяльності з метою їх застосування в майбутній діяльності;
- сприяти розвитку творчого потенціалу студентів у процесі освоєння даного курсу за допомогою спеціально розробленої системи творчих завдань;
- сприяти становленню особистісної професійно-педагогічної позиції в аналізі і оцінці педагогічної діяльності фахівців різного профілю сучасних освітніх систем.
- переконати студентів у тому, що психологічні знання – основний науковий фундамент педагогічної діяльності, який забезпечує її творчий характер.
- сформувати у студентів змістовний інтерес до дітей та студентів, як необхідну умову їх майбутньої професії.

Внаслідок виконання цих завдань у студентів має формуватися комплекс компетентностей:

Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності **(ЗК-1)**;

Здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності **(ЗК-2)**;

Здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики науковця та викладача **(ЗК-3)**;

Здатність вільно користуватися рідною й іноземними мовами як засобом ділового, наукового спілкування **(ЗК-4)**;

Здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуацію та/або завдання з метою виявляти шляхи для їх розв'язування та випрацьовувати відповідні рішення **(ЗК-5)**;

ЗК-7 Усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії, нетерпимість до корупційної поведінки, поважне ставлення до права й закону, володіння достатнім рівнем професійної правосвідомості.

ЗК-8 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію, мати навички роботи в команді, цінувати та толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність.

Здатність комунікувати з колегами у галузі географії щодо наукових досягнень як на загальному рівні, так і на рівні спеціалістів, здатність робити усні та письмові звіти, обговорювати наукові теми рідною та англійською мовою **(ФК-5)**.

Здатність до виконання посадових обов'язків викладача, володіння педагогічним тактом та високими моральними якостями, здатність застосовувати сучасні методики і освітні технології, у т.ч. геоінформаційні, з метою забезпечення якості навчально-виховного процесу у закладах загальної середньої та вищої освіти **(ФК-6)**.

Здатність аналізувати шляхи, якими викладацькі навички використовуються на практиці, ефективно застосовуючи основні педагогічні

концепції. Здатність бути наставником молодших колег у вдосконаленні викладацької майстерності **(ФК-9)**.

Здатність ефективно використовувати на практиці різні теорії в області комунікації та управлінні наукою та в області ділового адміністрування. Здатність аналізувати та формулювати висновки для різних типів складних управлінських задач у наукових установах **(ФК-10)**.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення навчальної дисципліни "Психологія освіти" є вивчення навчальних дисциплін "Психологія", "Педагогіка", методики викладання конкретних дисциплін, проходження виробничої педагогічної практики. Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

3. Результати навчання за дисципліною

Знати сутність основних категорій філософії науки, психології, педагогіки, сучасні досягнення в їх предметній області та розуміти важливість майбутньої професійної діяльності у контексті загальноісторичного процесу **(ПРН-1)**.
Оцінювати та співставляти основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності. Пояснювати роль освіти в житті людини, мати уявлення про способи зберігання і передавання соціального досвіду і базисних цінностей культури. Проектувати доцільну пізнавальну діяльність студентів для свідомого засвоєння конкретного навчального матеріалу **(ПРН-2)**.
Вміти застосувати навички дослідницької діяльності у вивченні природних і суспільних географічних об’єктів і явищ, психолого-педагогічних процесів, окремої особистості, у вирішенні важливих
професійних проблем. Формулювати нові гіпотези та наукові задачі в області географії, застосовувати сучасні наукові методи та інформаційно-комунікаційні технології дослідження **(ПРН-3)**.
Уміти встановлювати психологічні особливості студентів, володіти педагогічною взаємодією та навичками педагогічного спілкування **(ПРН-11)**.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	"Відмінно" – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані на високому рівні, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їх виконання оцінено числом

	балів, близьким до максимального
82-89	"Дуже добре" – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
74-81	"Добре" – навчальна діяльність якісна та відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без суттєвих пробілів, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
64-73	"Задовільно" – навчальна діяльність якісна та відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, але пробіли не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі види завдань виконані з помилками
60-63	"Посередньо" – навчальна діяльність слабка та не відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні деякі пробіли, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато навчальних завдань, що передбачені програмою навчання, не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
35-59	"Незадовільно" (з можливістю перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні суттєві пробіли, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною.
1-34	"Незадовільно" (без можливості перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає вимогам, теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до будь-якого значимого підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види	Оцінка	Оцінка за національною шкалою

навчальної діяльності	ECTS	
90 - 100	**A**	відмінно
82 - 89	**B**	добре
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	задовільно
60 - 63	**E**	
35 - 59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3		РОЗДІЛ 4		Разом	Сума
Т. 1.1	Т. 1.2	Т. 2.1	Т. 2.2	Т. 2.3	Т. 2.4	Т. 3.1	Т. 3.2	Т. 4.1	Т. 4.2		
Поточний контроль											100
6	6	7	8	7	7	6	6	7	7	68	
Контроль самостійної роботи											
2	2	4	4	4	4	3	3	3	3	32	

Т.1.1, Т.1.2…, Т.4.2 – теми розділів

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення "Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу", затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015). Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних питань, в проведенні психодіагностичних методик, обробленні та аналізі їхніх результатів, у виконанні, обговоренні та оцінюванні практичних завдань, тестування, індивідуальне навчально-дослідне завдання у вигляді письмові роботи. Результати самостійної роботи контролюються з використанням технології дистанційного навчання. Підсумковий контроль – залік.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Вступ до психології освіти

Тема 1.1. Психологія освіти як галузь психологічної науки. Академічна доброчесність як принцип освітнього процесу.

Поняття психології освіти. Об'єкт і предмет психології освіти. Місце психології освіти в системі психологічної науки. Структура психології освіти. Завдання психології освіти як науки. Зв'язок психології освіти з іншими галузями психології і педагогікою. Психологія освіти та педагогічна психологія. Педагогічна психологія як базисна наука для педагогіки і часткових

методик. Педагогічна психологія і практика навчання. Розширення сфер дослідження і застосування психології освіти на сучасному етапі розвитку освіти. Роль психології освіти як науки в житті суспільства, у професійній підготовці педагогічних кадрів.

Система основних понять психології освіти. Основні теорії та напрямки психології освіти. Методи психології освіти. Методологія, метод, методика і їх співвідношення в дослідженнях з психології освіти. Класифікація методів психології освіти (Б.Г. Ананьєв). Метод зрізів і генетичний метод. Характеристика групи емпіричних методів психології освіти: спостереження, експеримент, інтерв'ю, анкетування, психодіагностичні методи. Метод формуючого експерименту, особливості його планування і проведення. Використання тестів в дослідженнях з психології освіти. Інші класифікації методів психології освіти.

Сутність поняття «академічна доброчесність». Положення Закона України «Про освіту» щодо академічної доброчесності (стаття 42). Показники дотримання академічної доброчесності викладачами та здобувачами освіти. Види порушення норм академічної доброчесності викладачами та здобувачами освіти. Психологічні чинники порушення норм академічної доброчесності учасниками освітнього процесу у ЗВО. Форми відповідальності за порушення норм академічної доброчесності учасниками освітнього процесу у ЗВО. Психологічні шляхи попередження порушення норм академічної доброчесності у ЗВО

Тема 1.2. Історія та теоретичні основи психології освіти.

Становлення і розвиток психології освіти та педагогічної психології. Етапи становлення психології освіти як науки. Історична зміна предмету психології освіти.

Початковий етап розвитку психології освіти (кінець XIX - початок XX ст.): розвиток педагогічної психології в США та Європі (Англія, Німеччина, Франція, Швейцарія та ін.). Відкриття в області психології, що зробили істотний внесок в розвиток психології освіти (Еббінгауз, Гельмгольц, Вундт та ін.)

Становлення психології освіти в Російській імперії та в Україні в XVII-XIX ст. (М.В. Ломоносов, М.І. Новиков, Ф. Прокопович, Г.С. Сковорода, В.М. Татищев, Т.Г. Шевченко та ін.). Внесок К.Д. Ушинського, І.М. Сеченова, П.Ф. Каптерева в становлення педагогічної психології як науки.

Предмет і завдання педагогічної психології в Російській імперії та в Україні у кінці XIX - на початку XX ст. (С.А. Ананьїн, П.Ф. Каптерев, О.Ф. Лазурський, П.Ф. Лесгафт, А.П. Нечаєв, С.Ф. Русова, О.І. Сікорський та ін.).

Розвиток психології освіти педагогічної психології в СРСР (Л.І. Божович, П.П. Блонський, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, Д.Б. Ельконін, В.П. Зінченко, Б.С. Кобзар, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв. Н.А. Менчинська, С.Л. Рубінштейн, та ін.). Розробка проблем педагогічної психології в Україні (М.І. Алексєєва, Г.О. Балл, І.Д. Бех, М.Й. Боришевський, І.С. Булах, Ю.З. Гільбух, Т.М.

Лисянська, Д.Ф. Ніколенко, С.Д. Максименко, І.О. Синиця, Л.Е. Орбан-Лембрик, П.Р. Чамата, В.І. Чепелєв, О.Я. Чебикін та ін.).

Суперечності і пошуки психології освіти в сучасний період. Перспективи розвитку педагогічної психології як науки.

Методологічні та теоретичні основи психології освіти.

Розділ 2. Психологія навчально-виховного процесу

Тема 2.1. Психологічна сутність навчання.

Поняття научіння, учіння, навчальна діяльність, навчання. Види навчання у людини.

Поняття навчання в педагогічній психології. Різноманіття підходів до навчання в різних науках, галузях педагогіки і психології. Вплив основних теоретичних напрямків на психологію навчання. Навчання як цілеспрямоване та організоване научіння, як процес стимуляції і управління зовнішньої і внутрішньої активністю учня.

Проблема зв`язку навчання та розвитку. Теорія Ж. Піаже стосовно співвідношення навчання та розвитку. "Експерименти Піаже" та висновки з них. Л.С. Виготський про співвідношення навчання та розвитку. "Рівень актуального розвитку" та "зона найближчого розвитку".

Структура навчання. Психологічні проблеми навченості і шкільної успішності. Зворотній зв'язок в навчанні. Проблеми диференціації і індивідуалізації навчання. Види навчання. Особистісно-діяльнісний підхід в організації навчання.

Диференціація та індивідуалізація навчання. Здатність до навчання та критерії розумового розвитку. Спеціалізація та рівнева диференціація: переваги, недоліки, проблеми впровадження. "принцип розведення рівнів" як сучасний варіант впровадження ідей диференціації та індивідуалізації навчання.

Психологічні проблеми інноваційної діяльності в освіті. Поняття педагогічної інновації. Рівні та види інновацій. Організаційно-управлінські проблеми інноваційної діяльності в освіти. Етапи введення освітніх інновацій. Типологія ставлення педагогів до освітніх інновацій.

Тема 2.2. Психологічні основи педагогічних технологій.

Шляхи підвищення розвивального ефекту навчання. Поняття "педагогічна технологія" та проблема психологічних засад сучасних педагогічних технологій. Теоретичні основи сучасних педагогічних технологій. Базові психолого-педагогічні поняття педагогічної технології. Класифікація педагогічних технологій. Психологічні проблеми педагогічних інновацій.

Стислий аналіз основних педагогічних технологій (на вибір викладача в залежності від специфики факультету). Технології вдосконалювання навчального матеріалу та управління процесом навчання (технологія розвивального навчання В.В. Давидова, теорія поетапного формування розумових дій (П.Я. Гальперін, Н.Ф. Тализіна), "Діалог культур" (В.А. Біблер, С.Ю. Курганов), укрупнення дидактичних одиниць (П.М. Ерднієв), технології модульного навчання, технології колективного та групового навчання).

Програмовані та інформаційно-комунікативні технології (технологія програмованого навчання, технології формування інформаційної культури, технологія застосування засобів ІКТ в навчанні та керівництві школою, технології комп’ютерного уроку, технології використання Інтернету у навчально-виховному процесі, технологія медіаосвіти та використання ЗМІ).

Технології активізації та інтенсифікації навчальної діяльності учнів (система розвивального навчання Л.В. Занкова, проблемне навчання, ігрові технології, технологія сучасного проектного навчання, інтерактивні технології, технології комунікативного навчання іншомовній культурі, технологія схемних та знакових моделей змісту навчання (В.Ф. Шаталов), "Екологія та розвиток " (Л.В. Тарасов).

Проблемні методи. Психологічна сутність проблемної побудови навчально-виховного процесу. Типологія навчальних проблемних ситуацій. Ефективність використання проблемних методів у процесі навчання. Шляхи створення та етапи вирішення проблемних ситуацій у навчально-виховному процесі з психології. Рівні складності проблемного навчання в процесі навчання.

Інтерактивні методи. Психолого-педагогічна сутність інтерактивних методів навчання. Види інтерактивних методів: ігрові та тренінгові. Ігрові методи, їх сутність, особливості організації та ефективність. Види навчальних ігор: ігри-драматизації, рольові ігри, ділові ігри. Вимоги до підготовки та проведення ігрових методів у процесі навчання. Елементи тренінгів як органічний компонент інтерактивних методів у навчально-виховному процесі. Вимоги до введення інтерактивних методів у процес навчання психології.

Інформаційні методи. Сутність та психолого-педагогічна ефективність використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі. Функції комп'ютера в процесі навчання. Можливості та обмеження використання комп'ютерних технологій у процесі навчання. Реалізація ідей програмованого навчання в умовах сучасної комп'ютеризації освіти. Елементи програмованого навчання в навчально-виховному процесі.

Гуманістично та особистісно зорієнтовані технології (особистісно-зорієнтоване розвивальне навчання (І.С. Якіманська), педагогіка співробітництва, гуманістично-особистісна технологія Ш.А. Амонашвілі, викладання літератури як предмета, що формує людину (Є.М. Ільїн), технологія вітагенної освіти (О.С. Белкін), технології диференційованого та індивідуалізованого навчання, технологія саморозвивального навчання (Г.К Селевко).

Технології вільної освіти та природо-відповідні технології (технології фізичного виховання, зберігання та зміцнення здоров'я, природовідповідні технології навчання читанню, письму, математиці (О.М.Кушнір), технології навчання обдарованих дітей, технологія вільної школи Саммерхіл, Вальдорфська педагогіка, технологія саморозвитку (М.Монтесорі), технології "Дальтон-план", "Школа-парк", вільної праці.

Психологічні проблеми комп`ютеризації навчання. Комп’ютерна грамотність – зміст та шляхи формування. Переваги та недоліки

комп'ютеризації навчання. Форми комп'ютеризації. Наочність та технічні засоби в процесі навчання.

Проектне навчання. Психологічна сутність проектного навчання. Позиції учня та педагога у проектному навчанні. Види навчальних проектів. Етапи проектного навчання. Переваги та складності проектного навчання.

Взаємозв'язок та взаємне доповнення різних технологій організації навчання та необхідність їх комплексного використання.

Тема 2.3. Психологія навчальної діяльності.

Психологія навчальної діяльності. Співвідношення понять "научіння", "навчання", "навчальна діяльність".

Психологічні теорії учіння в контексті основних напрямів психології. Діяльність як пояснювальний принцип в педагогічної психології. Діяльнісний підхід і діяльнісні теорії навчання у вітчизняній педагогічній психології.

Учіння (навчальна діяльність) як діяльність: цілі учіння та їх значущість; мотиви учіння; навчальні дії. Проблема цілей навчальної діяльності та їх особистісного прийняття учнями. Види навчальної мотивації та проблема її розвитку.

Поняття мотивації і мотиву. Проблеми навчальної мотивації. Класифікації мотивів у педагогічній психології. Види, рівні та форми прояву мотивів навчання. Загальні підходи до формування та корекції мотивації навчання. Види навчальних дій та їх формування в навчальному процесі.

Психологічні закономірності засвоєння знань.

Формування у школярів навичок та умінь. Етапи та засоби формування конкретних понять. Етапи та засоби формування абстрактних понять.

Психологічна сутність та умови формування у школярів уміння навчатися самостійно.

Контроль, оцінювання та оцінка: психологічна основа та педагогічні форми. Функції та принципи контролю і оцінювання навчальної діяльності. Види оцінювання та їх ефективність.

Психологічні причини неуспішності в навчанні та шляхи її подолання. Типологія невстигаючих учнів. Проблема "відносної неуспішності". Перехід від зовнішнього оцінювання до самооцінювання.

Тема 2.4. Психологія виховання, самовиховання, та перевиховання.

Процес виховання як психологічна проблема. Проблема соціального запиту та мети виховання. Закономірності та принципи виховання. Методи виховання. Психологічні механізми функціонування різних стилів виховання. Виховання дитини на різних етапах розвитку суспільства.

Психологічні механізми виховання дитини. Фактори та напрямки виховання. Психологічні основи підвищення ефективності виховного процесу.

Організація провідної діяльності як засіб виховання. Завдання виховання у різних вікових періодах. Психологічна характеристика основних засобів виховання.

Дитячий колектив та його виховні можливості.

Основні концепції та моделі виховання в сім'ї. Типологія сучасних сімей. Порушення сімейного виховання. Стиль сімейного виховання та його вплив на розвиток дитини. Стилі сімейного виховання на різних вікових етапах розвитку дитини.

Психологічна культура освітнього середовища та виховання. Основні психологічно орієнтовані моделі шкільного навчання. Освітнє середовище школи. Взаємодія вчителів і психолога як умова ефективної реалізації психологічної культури освітнього середовища школи.

Психологічні проблеми самовиховання. Співвідношення навчання, виховання і самовиховання. Самовиховання – вища форма самоуправління особистості. Проблема педагогічного управління самовихованням і її психологічний сенс. Готовність особистості до процесу самовиховання та етапи формування навичок самовиховання.

Умови організації процесу самовиховання школярів та дорослих. Мотивація та засоби самовиховання.

Виховання та перевиховання "важких" дітей. Відносність поняття "важка дитина". Об'єктивні та суб’єктивні причини важковиховуваності. Зв’язок проблем виховання з кризовими явищами в розвитку. Загальна характеристика девіантної поведінки. Психологічні проблеми психокорекційної роботи

Розділ 3. Психологія навчально-виховної роботи з студентами

Тема 3.1. Студентство як соціально-вікова група

Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості (психофізіологічні особливості, протиріччя, соціальна ситуація розвитку). Вікова стратиграфія як прийняті в суспільстві норми спілкування між різними поколіннями. Типи культур в залежності від вікової стратиграфії.

Вищий навчальний заклад – один із провідних факторів соціалізації студента як фахівця. Адаптація студента до навчання у вищій школі, види адаптації, умови її ефективності.

Навчально-професійна діяльність як провідна в студентському віці. Формування професійної спрямованості особистості студента. Розвиток «Я-концепції» як показника особистісного зростання і професійного становлення студента. Складові та функції «Я-концепції».

Формування професійних та особистісних якостей майбутнього фахівця. Розвиток творчості в студентів. Самоосвіта та самовиховання студента, їх значення в його професійному зростанні. Готовність до професійної діяльності випускника ЗВО.

Психологічні особливості студентської групи та її структура. Рівні розвитку студентської академічної групи. Шляхи формування студентського колективу. Соціально-психологічні явища в студентській групі та їх вплив на особистість кожного студента. Проблема лідера та лідерства в студентській групі. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність. Психологічні засади студентського самоврядування. Закон України "Про вищу освіту" про студентське самоврядування.

Тема 3.2. Психологічна специфіка навчально-виховного процесу у ЗВО

Загальна характеристика навчального процесу у ЗВО і навчально-професійної діяльності.

Педагогічне управління навчальним процесом у вищій школі та його психологічний аналіз із позицій сучасних вимог. Управління професійною рефлексією. Педагогічний процес як цілеспрямована активна взаємодія викладача зі студентом.

Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності Мотиваційна спрямованість учіння студента. Формування професійних мотивів навчання. Власна пізнавальна активність студента, її спрямованість на засвоєння професійних знань, умінь і навичок. Розвиток творчого потенціалу студентів під час навчання.

Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою та завдання виховання студентів відповідно до пріоритетних напрямів реформування освіти в Україні. Мета та зміст виховання студентської молоді. Психологічні механізми формування якостей особистості та відповідні функції виховання. Психолого-педагогічна характеристика основних напрямів реалізації функцій виховання у вищому навчальному закладі.

Етапи становлення моральної свідомості студента. Критерії моральної вихованості людини. Соціально-психологічні чинники і психологічні механізми формування національної самосвідомості студентів.

Роль педагогічного спілкування в розв'язанні соціально-моральних завдань професійної підготовки майбутнього фахівця. Виховна позиція викладача в педагогічній комунікативній взаємодії.

РОЗДІЛ 4. Психологія діяльності та особистості педагога

Тема 4.1. Психологія педагогічної діяльності.

Психологія педагогічної діяльності. Загальна характеристика педагогічної діяльності. Структура педагогічної діяльності. Конструктивний, організаційний, комунікативний компоненти педагогічної діяльності.

Об'єктивні характеристики професійної педагогічної діяльності. Вимоги до професійної компетентності педагога. Педагогічна культура особистості педагога. Спрямованість особистості вчителі як суб'єкта професійної діяльності. Професійна позиція педагога. Професійно значимі якості особистості педагога. Професійна компетентність педагога. Зміст теоретичної готовності педагога. Практична готовність педагога до професійної діяльності Основи самоосвітньої роботи вчителі. Професійне самовиховання вчителя. Педагогічна майстерність як вершина професійного становлення педагога.

Значущість педагогічного спілкування в навчально-виховному процесі. Комунікативна сторона педагогічного спілкування. Мова вчителя.

Взаємодія вчителя з учнями. Проблеми "педагогічної дистанції" та "педагогічного такту". Конфлікт у педагогічному спілкуванні.

Розуміння вчителем учнів. Перцептивні "бар`єри" та їх подолання. Психологічне походження та прояви суб`єктивізмів вчителів; необхідність

запобігання та подолання суб'єктивізмів у стосунках вчителів та учнів. Розвиток педагогічної спостережливості вчителів.

Розвиток та вдосконалення характеристик ефективного спілкування вчителя з учнями.

Педагогічний колектив як умова ефективності праці вчителя.

Тема 4.2. Психологія особистості педагога та педагогічного колективу

Вимоги суспільства і соціальні очікування по відношенню до особистості і діяльності педагога. Професійно-значущі якості вчителя, вихователя. Індивідуально-типологічні особливості вчителя, вихователя і їх значення в професійній діяльності. Психологічні вимоги до особистості педагога.

Професіограма педагога. Структурно-ієрархічна модель особистості вчителя. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності. Характеристика основних функцій і педагогічних умінь. Психологічні вимоги до особистості педагога. Стилі педагогічного спілкування та педагогічної діяльності. Типологія педагогів (В.М. Сорока-Росинський, Е.Г. Костяшкін, М. Тален, Є.І. Рогов, М.Г. Бобкова, І.Б. Назарова, А.В. Юревіч, Л.М. Мітіна, І.В. Вачков).

Професійний розвиток педагога. Поняття про педагогічну майстерність і педагогічну культуру. Психологічні аспекти виявлення, вивчення, узагальнення провідного педагогічного досвіду. Психологічні проблеми саморозвитку та самовдосконалення педагогів.

Поняття про професійну деформацію особистості. Прояви професійної деформації педагога. Явище емоційного вигорання у педагогічній діяльності: сутність, фази, засоби подолання.

Психологія педагогічного колективу. Поняття про педагогічний колектив, соціально-психологічна структура педагогічного колективу. Соціально-психологічний клімат колективу і його основні показники. Психологія «педагогічної команди».

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р
РОЗДІЛ І Вступ до психології освіти										
Тема 1.1. Психологія освіти як галузь психологічної науки. Академічна доброчесність як принцип освітнього процесу.	8	1	1	–	6	7	–	–	–	7
Тема 1.2. Історія та теоретичні основи психології освіти.	8	1	1	–	6	8	–	–	–	8
РОЗДІЛ ІІ Психологія навчально-виховного процесу										
Тема 2.1. Психологічна сутність навчання	7	1		2	4	9	-	–	2	7

Тема 2.2. Психологічні основи педагогічних технологій**.**	17	3	6	–	8	12	1	1	-	10
Тема 2.3. Психологія навчальної діяльності	9	2	1	–	6	11	1	–	–	10
Тема 2.4. Психологія виховання, самовиховання, та перевиховання	9	2	1	–	6	10	-	–	–	10
Розділ ІІІ Психологія навчально-виховної роботи з студентами										
Тема 3.1. Студентство як соціально-вікова група	8	1	1	–	6	6	-	-	-	6
Тема 3.2. Психологічна специфіка навчально-виховного процесу у ЗВО	8	1	1	–	6	7	-	1	-	6
РОЗДІЛ IV Психологія діяльності та особистості педагога										
Тема 4.1. Психологічна характеристика педагогічної діяльності	8	1	1	–	6	10	1	1	–	8
Тема 4.2. Психологія особистості педагога та педагогічного колективу	8	1	1	–	6	10	1	1	–	8
Усього годин	**90**	**14**	**14**	**2**	**60**	**90**	**4**	**4**	**2**	**80**

Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 1.1. Психологія освіти як галузь психологічної науки. **Тема 1.2.** Історія та теоретичні основи психології освіти. Академічна доброчесність як принцип освітнього процесу.	2	
Тема 2.2. Психологічні основи педагогічних технологій**.**	2	1
Тема 2.2. Психологічні основи педагогічних технологій**.**	2	
Тема 2.2. Психологічні основи педагогічних технологій**.**	2	
Тема 2.3. Психологія навчальної діяльності. **Тема 2.4.** Психологія виховання, самовиховання, та перевиховання	2	
Тема 3.1. Студентство як соціально-вікова група. **Тема 3.2.** Психологічна специфіка навчально-виховного процесу у ЗВО	2	1
Тема 4.1. Психологічна характеристика педагогічної діяльності. **Тема 4.2.** Психологія особистості педагога та педагогічного колективу	2	2
Всього	**14**	**4**

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник – Вид. 2-е, стер. – К.: Кондор, 2015. - 469 с.
2. Педагогічна психологія: Підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. – К.: Кондор, 2015. – 420 с.
3. Тарасова Т.Б. Адаптація першокурсників до організаційних форм навчання в закладі вищої освіти / Фізико-математична освіта : науковий журнал. Вип. 3 (21) / Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Фізико-математичний факультет редкол.: О.В. Семеніхіна (гол.ред.) [та ін.]. Суми : [СумДПУ ім. А.С. Макаренка], 2019. С. 150-156.
4. Тарасова Т.Б. Проблема мотивации профессионального выбора студентов первого курса // Nowoczesna nauka: teoria i praktyka: Mater. III Międz.

Konf. Nauk.-Prakt. 30 kwietnia 2019 rok. / Pod red. S. Gorniaka. – Katowice: Nowa nauka, 2019. s. 80-85

Додаткові:

1. Иванова Е.О. Теория обучения в информационном обществе / Е.О. Иванова, И.М. Осмоловская. – М. : Просвещение, 2011. – 190 с.
2. Ильин Е. П. Психология для педагогов / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2012. – 640 с.
3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи. / Л.Г.Подоляк, В.І. Юрченко – К., – ТОВ "Філ-студія", 2006 –320 с.
4. Психология человека от рождения до смерти / [сост. А. А. Реан]. - СПб. : Еврознак, 2006. – 651 с.
5. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. / Г.К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с. – Т. 2. – 816 с.
6. Токарева Н.М. Основи педагогічної психології: навчально-методичний посібник / Н. М. Токарева – Кривий Ріг, 2013 – 223 с.

8.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України
2. Підручники з психології для середньої та вищої школі
3. Практикуми з психології
4. Словники та енциклопедії з психології
5. Предметна наочність – муляжі будови НС, предмети побуту
6. Зображувальна наочність – схеми та таблиці
7. Аудіо наочність
8. Відео наочність
9. Фрагменти навчальних занять в середній та вищій школі
10. Мультимедійні презентації
11. Сценарії ділових та рольових ігор
12. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик
13. Тестові завдання для комп’ютерного контролю